

MED EGNE ØYNE / WITH THEIR OWN EYES

Falstad fangeleir fotografert av fanger, lokalbefolkning og tysk personell
Falstad prison camp photographed by prisoners, local inhabitants and German personnel

Redaksjon/editors: Ingeborg Hjorth, Arne Langås og Åshild Karevold
Essay: Trond Bjorli
Oversettelse/translation essay: Annika Odland
Foto/photos: Falstadsenteret
Layout: Åshild Karevold
Trykk/print: Wennberg trykkeri AS
ISBN: 978-82-92383-22-3
Nr. 8 i Falstadsenterets skriftserie, 2011

Takk til Norsk Rettsmuseum og alle som har bidratt til Falstadsenterets fotosamling.
Thanks to the National Museum of Justice, Norway and all those who have
contributed with photos to the Falstad Centre Archives.

Foto/photo side/page:
7, 9 (nederst/bottom), 14 & 15, Erich Webers album
9 (øverst/top) & 12, fra/from Knut Vodal.
9 (midten/middle), 19 & 21, fra/from Viggo B. Heirung.
11 fra/from Anders Gustad.
17 fra/from Jens Fredrik von der Lippe.

Foto forsida / photo front page: Kamera smuglet inn på Falstad i 1942. / Camera smugled into Falstad in 1942. Foto s. 3 / photo p. 3: «Sicherungsbereich Lager Falstad», skilt med sikkerhetsregler for området omkring leiren. / «Sicherungsbereich Lager Falstad», sign listing the rules for the camp's surrounding area.

En fange smuglet et kamera inn i Falstad fangeleir.
En SS-offiser samlet minner i sitt eget fotoalbum.
Leirens naboer fotograferte seg selv side om side
med fanger og deres familier.
Tre blikk fra tre ulike ståsted.

Hva forteller bildene oss om hva de så,
med egne øyne?

A prisoner smuggled a camera into Falstad prison camp.
An SS officer collected memories in his own photo album.
The camp's neighbours photographed themselves side by side
with prisoners and their families.
Three views from three different perspectives.

What do their photographs tell us about what they saw,
with their own eyes?

MINNEBILDER FRA FALSTAD PHOTOGRAPHS OF MEMORY FROM FALSTAD

TROND BJORLI, KONSERVATOR, NORSK FOLKEMUSEUM /
CURATOR, THE NORWEGIAN MUSEUM OF CULTURAL HISTORY

Blant fangeleirene som ble etablert i Norge av den tyske okkupasjonsmakt i årene 1940–1945 hadde SS Strafgefängenenlager Falstad en spesiell posisjon. Den var den norske leiren som synes mest direkte knyttet til de tyske organiserte folkemord, gjennom å inngå som en del av systemet av konsentrasjonsleirer på kontinentet. På Falstad ble norske jøder fra Midt-Norge samlet før deportasjon til Auschwitz–Birkenau, og hit ble også jugoslaver og sovjetere sendt fra kontinentet. Til Falstad kom også motstandsfolk og gisler fra Midt-Norge som Gestapo og den norske Rinnanbanden fikk tak i. På Falstad satt altså en rekke ulike grupper av mennesker under krigen; norske jøder, utenlandske krigsfanger og tvangsarbeidere, motstandsfolk, kommunister, gisler, kvinner og menn. De som ble behandlet verst var jøder, serbere og russere. De fleste av disse gruppene er ikke synlige i fotografiene samlet i denne utstillingen, som forteller lite om hvordan det var på Falstad, om redsler, mishandling, mord. ▶

The SS Strafgefängenenlager Falstad has a unique position among the prison camps established in Norway by the German occupation forces in the years from 1940–1945. The Falstad camp seems to be the camp most directly connected to the organised German genocides, as it was part of a system of concentration camps on the continent. To this camp Norwegian Jews from central Norway were brought before deportation to Auschwitz–Birkenau. Yugoslavs and Soviet citizens were sent to Falstad from the continent. Other groups who were sent to Falstad were members of the resistance and hostages from

central Norway caught by Gestapo and a Norwegian group of collaborators (the so-called Rinnan Gang). The Falstad camp contained prisoners from many different groups: Norwegian Jews, foreign prisoners of war, forced labourers, members of resistance groups, communists, hostages, women and men. Of the different groups, Jews, Serbs and Russians received the harshest treatment. Most of the groups are not visible in the photographs displayed in this exhibition, and the pictures say little about what things were really like at Falstad, about the terror, the abuse, the murders. ▶

*Falstad fangeleir 1944, sett fra vaktårnet i leirens sør-østre hjørne /
Falstad prison camp 1944, seen from the guard tower in the south-east
corner of the camp.*

Det eksisterer ikke mange fotografier fra SS Strafgefengenenlager Falstad. Leiren og lokalsamfunnet rundt den var definert som et sikringsområde, med reglene kunngjort på plakater i Ekne-bygda. Bofaste måtte søke leirregimet om spesielle oppholdstillatelser med varighet av seks måneder, alle fremmede over 16 år måtte omgående melde seg for vaktene i «Lager Falstad», og det var forbudt å ta kontakt med fanger. Forbud, ikke bare mot fotografering men også mot å bære et kamera, er ett av 5 punkter som spesifiserer reglene i «Sicherungsbereich Lager Falstad». Fotografering var med andre ord ansett som spesielt farlig, trolig fordi fotografier kunne brukes som bildebevis og dokumentasjon i anti-nazistisk propaganda. Overtredelsene kunne bli møtt med skytevåpen lød det kortfattede reglementets femte punkt.

Fotoforbudet ble i hovedsak overholdt, men noen fotografier ble likevel tatt, og er presentert i denne fotoutstillingen. Disse fotografiene fordeler seg i tre grupper. Den ene gruppen bilder ble tatt av lokalbefolkningen rundt leiren. Leiren drev utlån av arbeidskraft, og fanger kom slik i kontakt med folk på gårdene rundt leiren. Disse ble ofte viktige kontakter som kunne bidra med ekstra matforsyning, smugling av brev og pakker, og det ble også arrangert møter mellom fanger og deres familier. Bildene dokumenterer disse møtene. I blant er det gruppeportrett av fanger, i blant gruppeportretter av fanger og fastboende.

Den andre gruppen bilder er fra et tysk fotoalbum. Vi vet ikke i hvilken grad leirledelse og fangevoktere selv

respekterte fotoforbud, men det er foreløpig bare kjent ett privat album med en serie fotografier som har tilhørt Oberscharführer i SD, Trondheim, Erich Weber. Weber var i 1944 tilknyttet administrasjonen av fangeleiren på Falstad. Man vet lite om Weber, men han synes å ha tilhørt leirledelsen. Mange av bildene viser ham i avslappet positur i kommandantboligen. Fotografiene er en serie minnebilder med hovedmål å beskrive en relativt kort fase i Webers karriere, SD-offiserens tjeneste på Falstad, for hans private album.

Den tredje gruppen bilder er tatt våren 1942, da falstadvangen Johannes Hoseth fikk smuglet et kamera inn i leiren. Bildene viser de såkalte «Trondheimsgislene», som Hoseth var en av. Trondheimsgislene ble denne våren arrestert og internert i Falstadvangen som en reaksjon på motstandsbevegelsens sabotasjeaksjoner i Midt-Norge. Bildene er unike, han er den eneste fangen vi vet om som har fotografert med innsmuglet kamera på Falstad. Hoseths hovedmotiv er hans medfanger. ▶

There are not many photographs from SS Strafgefengenenlager Falstad. The camp and the rural community surrounding it were defined as a security area, with regulations announced on posters in the village of Ekne. Local inhabitants had to apply to the camp management for special residence permits which were valid for a period of six months, whereas strangers over the age of 16 immediately had to report to the guard in «Lager Falstad», and contact with prisoners

was prohibited. Prohibition, not just against photography, but also against carrying a camera, constituted one of five points that specified the rules in «Sicherungsbereich Lager Falstad». In other words, photography was considered particularly dangerous, probably because photos could be used as documentation in anti-Nazi propaganda. Violation of the rules could be met with firearms was the fifth of the concise rules.

The photo ban was for the most part respected. Some photographs, however, were taken, and are presented in this exhibition. These photographs are divided into three groups. One group of pictures is taken by the local inhabitants near the camp. The camp lent their workforce, and thus prisoners came into contact with people on the farms surrounding the camp. The locals often became important contacts who contributed with extra food supply, the smuggling of letters and parcels, and meetings between prisoners and their families were also arranged. The pictures document the meetings between local inhabitants and the prisoners. Some of the photographs are group portraits of prisoners, whereas other photographs are group portraits of prisoners and local inhabitants.

The other group of photos is from a German photo album. We do not know to what degree the camp management and prison guards themselves respected the photo ban, but so far we only know of one private album with a series of photographs which belonged to Oberscharführer in SD, Trondheim: Erich Weber. In

1944 Weber was part of the Falstad camp administration. Little is known about Weber, but he seems to have belonged to the camp management. Many of the pictures show him in a relaxed posture in the Commander's House. The photographs are a series of pictures of memory which primarily serve to describe a relatively short period in Weber's career, the SD officer's service at Falstad, for his private photo album.

The third group of pictures was taken in the spring of 1942, when the Falstad prisoner Johannes Hoseth smuggled a camera into the camp. The photographs depict the so-called «Trondheim hostages», to whom Hoseth himself belonged. The Trondheim hostages were arrested that spring and interned in the Falstad camp as a reaction to sabotage activities by the resistance movement in central Norway. The photographs are unique: Hoseth is the only prisoner we know of who has taken pictures at Falstad with a smuggled camera. Hoseth's subject was fellow prisoners. ▶

1) Fra Uthaugan på Ekne etter frigjøringen i 1945 / At Uthaugan, Ekne after Liberation 1945. Fra venstre / from left: Ukjent kvinne / unknown woman, Konrad & Bothild Vodahl, Harald Smedal (falstadvange/Falstad prisoner), Svanhild Vodahl & ukjent mann / unknown man.

2) Trondheimsgisler på Falstad Nedre våren 1942 / Hostages from Trondheim at Falstad spring 1942.

3) Selskap i kommandantboligen på Falstad, ca. 1944. Erich Weber står bak til venstre. Maria Robbe (vaktmesterinne i kvinneavdelingen) sitter foran til høyre. Resten er ukjente. / A party in the Commander's residence at Falstad, ca. 1944. To the left (back) is Erich Weber. Maria Robbe (guard in the women's prison) sits in front (right). The others are unknown.

Disse tre gruppene av bilder, tatt av fangen, hjelperne og leirledelsen, har flere fellestrekk. Den ene sentrale fellesnevneren er naturligvis SS Strafgefangenenlager Falstad, den er den tvingende årsak og den ofte usynlige, men uhyggelige bakgrunn for motivene i bildene. Et annet fellestrekk er at alle fotografiene på utstillingen er amatørfotografier, ment for familiealbumets intime format og trengsel. Familiefotografiet kjennetegnes av en snapshotestetikk med kameraet oftest holdt i øyehøyde, gjerne forfra, ofte med motivet i senter, fra middels distanse, ofte i skarpt utendørs lys, og motivvalgene er forbausende like fra person til person og også varige over tid. I følge sosiologen Pierre Bourdieu representerer familiefotografiet en estetikk som må gripes sosialt, og der fotografiet alltid er en bestanddel i noe mer omfattende. Fotografering og bildeprodukter inngår i personens eller familiens liv som rituelle handlinger der motivene bestemmes av personens eller familiens behov for å bekrefte eller konstruere høydepunkt i familiens liv. Trass i de ulikheter vi kan lese i bildene, mest påfallende i kontrasten mellom leirledelse og fange, okkupant og okkupert, så har disse bildene også mange likhetstrekk som versjoner av et «familiefotografi». Disse likhetene har ikke bare med at alle bildene er private snapshots, men likhetene går også på hvordan amatørfotografiet for både SD-offiser og fange styrker hverdagslivets strukturer i en unntakssituasjon. ▶

The three groups of photographs, taken by the prisoner, the helpers and the camp management, have several things in common. One key feature the pictures share is of course the camp itself. The camp is the inevitable, and often invisible, but sinister background for the subject of the pictures. Another common feature is that all of the photos in the exhibition are amateur photos, intended for the intimate format and crowdedness of the family album. The family photograph is characterised by a snapshot aesthetics where the camera is usually held at eye level, often from the front, frequently with the subject at the centre, from a medium distance, often in sharp outdoor light, and the choice of subjects are surprisingly similar from person to person and also enduring over time. According to the sociologist Pierre Bourdieu the family photograph

represents an aesthetic with social dimensions in which the photograph is always part of a wider setting. Photography and photographic pictures are part of the life of the person or family as ritual acts, where the subjects are determined by the person's or the family's need to confirm itself or construct highlights in its life. Despite the differences we see in the Falstad pictures, most conspicuous in the contrast between the camp management and the prisoner, the occupant and the occupied, these pictures also have many common features as versions of a «family photograph». These similarities are not only to do with all of the pictures being private snapshots. The similarities are also connected to how the amateur photograph for SD officer and prisoner alike strengthen the structures of everyday life in an extraordinary situation. ▶

Falstadfange Ivar Iversen (foran til høyre) fra Bodø møter sine kone og datter på Gustad, en gård i nærheten av fangeleiren, i 1943. Bak sitter familiene Gustad og Thaulle, samt to tjenestefolk på gården / Falstad prisoner Ivar Iversen (front, right) from Bodø meets his wife and daughter at Gustad, a farm near the prison camp at Falstad, in 1943. The people behind are the families Thaulle and Gustad, and two servants at the farm.

Den første gruppen fotografier var tatt av «hjelperne» i lokalbefolkningen rundt Strafgefangenenlager Falstad. Disse fotografiene fordelt på årene 1942–1945 er ikke mange. En liten serie er tatt utenfor straffeleirens port i fredsdagene 1945, da det igjen var lov å fotografere, og hjelpere og fanger kunne la seg fotografere foran fangeleirens port, både for å feire og skape et fotografisk minne for å markere frihet, fred og at man nå kunne omgås og bevege seg fritt. Tre andre bilder er gruppeportrett av Falstadvanger på arbeidsoppdrag, to av «smedgjengen» og ett av 11 Falstadvanger på utekommando på gården Uthaugan. Andre bilder viser familieportretter, gruppebilder som inkluderer en eller to Falstadvanger i fremmed familiehygge utenfor leiren. Samlet gir fotografiene et inntrykk av solidaritet med Falstadvangerne, bilder tatt hos familier som også drev et utstrakt hjelpearbeid med mat og formidling av informasjon og beskjeder inn og ut av leiren. ▶

The first group of photographs was taken by the «helpers» in the local community surrounding the camp. The pictures date from 1942–1945, and there are not many of them. A little series of pictures was taken outside the camp's gate after peace was declared in 1945, when photography again was permitted, and helpers and prisoners could be photographed in front of the camp gate without problem. These pictures serve as an act of celebration in addition to creating a photographic memory to mark freedom, peace and being able to socialise and move around freely. Three other pictures are group portraits of the Falstad prisoners at work: two of the pictures depict the «blacksmith gang» and one picture shows 11 Falstad prisoners at work outside the camp itself, on the farm Uthaugan. Other pictures show family portraits: group photographs where one or two Falstad prisoners are seen in a family idyll outside the camp. Collectively, the photographs give an impression of solidarity with the Falstad prisoners, pictures taken at places where the families also extensively helped with food supply and getting information and messages in and out of the camp. ▶

Elleve falstadvanger på utekommando ved gården Uthaugan på Ekne. De venter på havregrøten som gårdkona Bothild Vodahl serverte hver dag / Eleven Falstad prisoners at work on the farm Uthaugan at Ekne. They are waiting for oatmeal porridge, which their farmer's wife Bothild Vodahl served them every day.

Erich Weber (til høyre) og kommandant Karl Denk (til venstre) i kommandantboligen på Falstad / Erich Weber (to the right) and Commander Karl Denk (to the left) in the Commander's residence at Falstad.

Erich Webers fotografier er minnebilder fra hans private album. Weber har fotografert de gode stundene (selskapelighet, snaps og gavebord), komforten (foran peisen) rutinene (foran radioen), de gode produktene fra fangene som kan ende som pyntegjenstander og suvenirer i stuen, fotograferer seg selv foran utsikter over fangeleiren og omgivelser, en serie bilder dokumenterer et vegarbeid med en traktor (man aner at denne vegbyggingen var et lite spesialprosjekt for ham), og han fotograferer noen av de sentrale delene av leiren (kommandantboligen, gårdsrommet osv). Fangene er fraværende i hans bilder, bortsett fra en fange i traktor/veg-serien, og et bilde fra gårdsrommet som viser marsjerende fanger, et bilde som det er lett å oppfatte som et nødvendig bilde i albumet for å komplettere hans serie av minnebilder fra det hans fotografier prøver å befeste som et noenlunde hyggelig opphold på Falstad. Webers ansikt ser vi ofte i disse selviscenesettelsene i stuen, foran peisen, sammen med leirkommandant Denk osv. Weber fremstår gjerne med en lett arrogant og livstrett mine. Hans (selv?) portrett i dress stående foran en bil med en stående schæferhund, mann og hund begge seende i kamera, er bilde på eleganse og kontroll, makt og mandighet. I ettertid fremstår det som en fascinerende klisjé på herrefolkets selvportrett. ▶

Erich Weber, SS-Oberscharführer i SD, fotografert på Falstad ca. 1944 / Erich Weber, SS-Oberscharführer from SD, at Falstad ca. 1944.

Erich Weber's photographs are pictures of memory from his private photo album. Weber has photographed the good moments (parties, schnapps and gift table), the comfort (in front of the fireplace), the routines (in front of the radio), the good products made by the prisoners which might end up as decoration and souvenirs in the living room. Weber takes photos of himself in front of views over the prison camp and the surroundings. One series of pictures documents road work and a tractor (the building of the road may have been a special project for him), and he takes photos of some of the most central parts of the camp (the Commander's House, the courtyard etc). The prisoners are absent in his pictures, except for one prisoner in the tractor/road series, and one pic-

ture from the court yard depicting marching prisoners, a picture which is easy to interpret as a necessary picture in the album to complete his series of photographs of memory from his stay at Falstad, a stay which he tries to affirm as more or less pleasant. Weber's face may often be seen in these self-representations in the living room, in front of the fireplace, with Camp Commander Denk etc. Weber often appears slightly arrogant and weary. His (self?) portrait, dressed in a suit standing in front of a car with an alsatian, also standing, man and dog both looking into the camera, is a picture of elegance and control, power and masculinity. In retrospect, these pictures may be seen as fascinating clichés of how the master race portrayed themselves. ▶

Webers bilder er tatt vinteren 1944, i en periode da forholdene skal ha vært i ferd med å bli litt lettere på Falstad. Johannes Hoseths bilder er tatt ved innledningen til det som er betegnet som den verste perioden ved Falstadleiren fra våren 1942 og frem til våren 1943. Våren 1942 gikk motstandsarbeidet i Midt-Norge inn i en mer aktiv fase, men ble møtt med raske opprullinger. Dette ble fulgt opp av et særdeles brutalt regime i Falstadleiren, påskyndet av Gerhard Flesch, Reichkommissar Terbovens mann i Trondheim og øverste ansvarlige for Falstad, og også en følge av enkelte brutale fangevoktere i perioden. Antallet mis-handlinger og henrettelser var mange i denne perioden. Denne gruppen bilder er de mest interessante, både i kraft av å være tatt illegalt inne i fangeleiren, og gjennom sine motiver.

Johannes Hoseths fotografier er tatt i begynnelsen av denne brutale perioden, men den brutalitet og frykt som kjennetegner denne tiden, synes ved første øyekast fraværende i bildene. Faktisk så minner Hoseths fotografier om bildene fra Webers album ved å ha karakter av å være minnebilder, riktignok fra en ekstraordinær utflykt, fra en posisjon der Trondheimsgislene i verste fall risikerte å bli skutt. Ved første blick fremstår de som minnebilder fra en ekstraordinær påskeutflykt, noen tatt i solveggen, med pipe og solbriller. Inntrykket forstyrres riktignok av at alle har de samme like og merkelige draktene. Bildene som viser tilstanden på overbefolkede sovesaler forsterker inntrykket, det kunne nesten ha vært en påskeutflykt på en overbefolket hytte i fjellet. Bilde etter bilde viser så grupper av menn sittende eller stående, som minnebilder som skal markere den felles anledning og samvær. ▶

Weber's pictures were taken in the winter of 1944, at a time when conditions reportedly were improving at Falstad. Johannes Hoseth's pictures, on the other hand, were taken at the onset of what is reported as the worst period in the Falstad camp, from spring 1942 until spring 1943. In the spring of 1942 the resistance activity in central Norway intensified, but was also quickly exposed. This period was followed by a particularly brutal regime in the Falstad camp, accelerated by Gerhard Flesch, Reichkommissar Terboven's representative in Trondheim who was also the highest ranking authority for Falstad. The brutal regime was also a consequence of certain brutal prison guards present at the time. The number of maltreatments and executions was substantial. Of the three groups of pictures, Hoseth's are of most interest, partly because they were taken illegally in the camp and partly through his choice of subjects.

Johannes Hoseth's photographs were taken in the first phase of the brutal period. At first sight, however, the brutality and fear which characterised the period, are seemingly absent from the pictures. In fact, Hoseth's photographs are reminiscent of the pictures from Weber's album in that they are photographs of memory, albeit memories from an extraordinary excursion, where the Trondheim hostages risked getting shot. At first glance the pictures appear to be pictures of memory from an extraordinary Easter outing. Some photos were taken by the sunny wall, and pipes and sunglasses are also visible. The impression, however, is disturbed by everyone wearing the same, strange uniforms. The pictures showing the conditions in overcrowded dormitories reinforce the impression of an excursion: these pictures could almost be pictures taken on a traditional Norwegian Easter outing at an overcrowded mountain cabin. Picture after picture shows groups of men sitting or standing, as photographs of memory to mark the occasion and the company. ▶

Falstadfanger påsken 1942. / Falstad prisoners at Easter 1942. Foran fra venstre: / Front row from the left: Trygg Tønseth, Ketil Martens, Ingvald B. Jacobsen, Fredrik von der Lippe, Per Kjøning. Midten fra venstre: / Middle row from the left: Emil Moen, Sverre Eggen, John Aae, Magne Nypan, Tormod B. Kværnø. Bak fra venstre: / Back row from the left: Per Almaas, Ivar Skjånes, Vedbjørn Ø. Borgen, Karl R. Kjeldsberg.

Bildene fra denne siste gruppen er de mest interessante å studere; ansiktene, kroppsholdningene, gemytt og tilstedeværelse som kan anes fra gruppeportrettene. Vi som ikke kjente disse menneskene ser smeden, arkitekten, politinspektøren, naboen, en lang rekke menn der bare noen få er gitt yrkestitler. På Falstad er de forsøkt gjort like og like lite verdt som fanger gjennom uniformering og behandling. Men disse fotografiene gjør motstand, disse gruppeportrettene (grupper kanskje fordi det er økonomisk nødvendige, her er mange personer) prøver å fastholde identitet og individualitet. Johannes Hoseth kan nokså ubevisst ha fotografert sine medfanger som en type minnebilder fra en utflukt i en helt ekstraordinær virkelighet, en påskeferie utenom det vanlige. Mer trolig er likevel disse bildene en måte å stadfeste at de var her, i Falstadleiren, at slik så Hoseth og hans kamerater ut. Den uhyggelige bakgrunnen for at disse opptakene ble gjort, kan ha vært en bevissthet om at de alle var tatt som gisler, og at de alle risikerte som gisler å bli vilkårlig plukket ut og skutt som hevn og avskrekking for hendelser i motstandskampen utenfor leiren. Som gisler hadde de ingen kontroll på sin skjebne. Denne frykten er likevel ikke synlig i bildene. Lest som en type motstandsbilder er det det alminnelige menneskelige som trer frem i gruppeportrettene; se her, her satt vi. Slik fremstår disse fotografiene også som en stille motstand, som en insistering på det individuelt menneskelige i en situasjon der fangeleirens regime forsøkte å redusere dem til anonyme gisler. ▶

The photographs from this third group are the most interesting to study; the faces, the postures, the dispositions and the presence that can be discerned from the group portraits. We who never got to know these individuals can see the blacksmith, the architect, the police inspector, the neighbour, a whole range of men where only a few have been given a professional title. At Falstad, attempts were made to uniform the prisoners and make them of equally little value through the use of uniforms and other forms of treatment. These photographs, however, resist the uniformity. These group portraits (groups may be a result of economic necessity, there were many people at Falstad) try to uphold identity and individuality. When Johannes Hoseth took pictures of his fellow prisoners, it may have been an unconscious attempt to create a form of pictures of memory from an outing in an extraordinary reality, an Easter holiday out of the ordinary. It is more likely, however, that these pictures are a way of confirming that they were here, in the Falstad camp, that this was what Hoseth and his fellow prisoners looked like. An awareness that they all were hostages and risked being randomly picked out and shot as revenge and warning for events in the resistance struggle outside the camp, may have been the sinister background for these pictures. As hostages they had no control over their own destinies. This fear, however, is not visible in the photographs. Interpreted as a form of resistance pictures it is the ordinary, the human that is visible in the group portraits; look here, we sat here. Thus the photographs are an expression of silent resistance, as an insistence on the individual human in a situation where the regime of the prison camp tried to reduce them to anonymous hostages. ▶

*Fange Johannes Hoseth våren 1942 /
Prisoner Johannes Hoseth spring 1942.*

De tre gruppene fotografier er alle sammen minnebilder, men de minnes ulike ting. Webers fotografier er ment å fastholde et opphold der straffeleiren Falstad er kulisser for minnene om en fase i karrieren da han var en del av en administrasjon og et hyggelig miljø der fangene knapt er synlig. Kanskje er det ideologisk, kanskje så han dem ikke fordi de nettopp var fanger, som skulle håndteres men ikke møtes som medmennesker. Webers albumbilder gir inntrykk av lede, av kjedelighet og (farlig) likegyldighet. Falstadfangene Hoseths bilder med innsmuglet kamera dokumenterer lite av det materielle, noen glimt av de fysiske forholdene (sovesalene, frokostbordet), men først og fremst fastholder disse fotografiene menneskene, og derfor også det menneskelige. Slik er de ikke politisk fotografi i den forstand at de dokumenterer urett og overgrep, men er likevel «motstandsbilder» som demonstrerer en slags hverdagspolitisk fotografi ved å insistere på de individuelle, beskjedne gruppeportrettene. «Hjelpernes» fotografier kan sees som å støtte opp om dette ved å dokumentere solidaritet, ved å fotografere fangene ofte som medlemmer av egen familie. Felles for alle bildene er at de gjennom amatørfotografiets rituelle estetikk viser hvordan opprettholdelsen av hverdagens normer og strukturer i en unntakstilstand var viktig både for SD-offiserer og fanger. ■

The three groups of photographs are all pictures of memory, but they are reminders of different things. Weber's photographs are meant to preserve a stay where the prison camp Falstad is the backdrop for the memory about a stage of Weber's career when he was part of an administration and a pleasant environment where the prisoners were barely visible. Perhaps it was ideological, perhaps he did not see the prisoners because they were just that, prisoners, and were to be handled rather than met as human beings. Weber's album pictures give an impression of boredom and (dangerous) indifference. The pictures by the Falstad prisoner Hoseth taken with a smuggled camera document little of the material conditions, a few glimpses of the physical conditions (the dormitories, the breakfast table),

but most of all these pictures preserve the individuals, and therefore also the human perspective. Thus, the photographs are not political photographs in the sense that they document injustice and abuse. In their insistence on individual, modest group portraits, the pictures may nevertheless be interpreted as «pictures of resistance», thus demonstrating a form of political photography. The photographs taken by «the helpers», may be interpreted as support of the prisoners by documenting solidarity, and by often photographing the prisoners as members of their own family. A feature shared by all the pictures is the ritual aesthetics of the amateur photograph, demonstrating the importance of preserving everyday norms and structures in extraordinary times for the SD officer and prisoners alike. ■

Trondheimsgislene forlater Falstad fangeleir juni 1942 / The hostages from Trondheim are leaving Falstad prison camp June 1942.

FALSTADSENTERETS FOTOSAMLING THE PHOTO COLLECTION AT THE FALSTAD CENTRE

Falstadsenterets fotosamling består av rundt 1600 fotografier, som knytter seg til Falstads historie som fangeleir under andre verdenskrig, og til andre deler av stedets historie: Falstad skolehjem, Innherad tvangsarbeidsleir og spesialskolen i etterkrigsårene. Størsteparten av samlingen består av bilder tatt etter avviklingen av den tyske fangeleiren i mai 1945. Da slapp profesjonelle fotografer til for å dokumentere norske myndigheters overtakelse av leiren og landssvikfangenes ankomst. De dokumenterte også påvisningen av graver i Falstadskogen i mai 1945, og oppgravingen av de norske ofrene senere samme år.

Fotografiene og tilhørende opplysninger om opphav, motiv, historikk, datering og annet, registreres i museenes database Primus. Fra januar 2011 har Falstadsenteret dessuten tatt i bruk et eget online fotogalleri i Flickr, der deler av samlingen publiseres. Bildene vi forvalter er del av vår felles kulturarv, og vi mener derfor det er viktig å gjøre dem tilgjengelig, også for de som befinner seg utenfor museer, arkiv og forskningsinstitusjoner. Gjennom å dele vårt materiale og vår kunnskap oppfordrer vi også publikum til å ta del i den historien som bildene vitner om. ■

The photo collection at the Falstad Centre consists of about 1,600 photographs, relating to Falstad's history as a prison camp during the Second World War, and to other parts of the history of the place: a boarding school for «unruly boys», Innherad forced labour camp for collaborators and a special school after the war. A majority of the photo collection consists of pictures taken after the German prison camp closed down in May 1945. Professional photographers were then allowed to document the Norwegian authorities taking over the camp and the arrival of the prisoners of treason. The professional photographers also documented the graves in the Falstad Forest in May 1945, and the exhumation of the Norwegian victims later the same year.

The photographs and information about origin, subject, history, dating and other things, are registered in the museum database Primus. In addition from January 2011 the Falstad Centre has started using its own online photo gallery in Flickr, where parts of the collection are published. The pictures we administer are part of our common cultural heritage, and we therefore feel it is important to make them accessible, even for people not connected to the museum sector, archives or research institutions. By sharing our material and our knowledge we encourage our visitors to share the history that these pictures are a witness to. ■

The screenshot shows the Flickr interface for the Falstadsenteret photostream. The browser window title is "Flickr: Falstadsenteret's Photostream - Opera". The URL is "www.flickr.com/photos/falstadsenteret/". The page features the Flickr logo and navigation links: Home, The Tour, Sign Up, Explore, and Upload. A search bar is present with the text "Search Falstadsenteret's photostream".

The main content area displays several photo collections:

- Marsjerende fanger / Marching prisoners**: A black and white photo of prisoners marching. Caption: "Fanger marsjerer i gårdsrommet på Falstad, trolig i 1944. Tysk vakt til venstre. Prisoners marching...".
- Falstadsenteret 2008 / the Falstad Centre 2008**: A color photo of the Falstad Centre building. Caption: "Falstadsenteret 2008. The Falstad Centre 2008. Fotograf: Ingeborg Hjorth / Falstadsenteret".
- Falstadsenteret 2008 / the Falstad Centre 2008**: A color aerial photo of the Falstad Centre. Caption: "Falstadsenteret 2008 The Falstad Centre 2008 Fotograf: Ingeborg Hjorth / Falstadsenteret".
- Falstadsenteret 2008 / the Falstad Centre 2008**: A color landscape photo of the Falstad Centre. Caption: "Falstadsenteret 2008 The Falstad Centre 2008 Fotograf: Ingeborg Hjorth / Falstadsenteret".

On the right side, there is a vertical list of photo collections with their respective photo and view counts:

- Murbygningen med omgivelser / ... (12 photos, 5 views)
- Trondheimsgislene (26 photos, 21 views)
- Erich Webers fotoalbum / Erich... (51 photos, 28 views)
- Falstad skolehjem, ca 1915 / ... (12 photos, 84 views)
- Fanger og lokalbefolkning... (17 photos, 18 views)
- Oskar A. Johansen (2 photos, 5 views)
- Ukjente personer / Unknown...

Minnestad og senter for menneskerettigheter
Memorial and Human rights Centre

Falstadsenteret, 7624 Ekne, Norway T+47 74 02 80 40 www.falstadsenteret.no